

numurā:

- Alkoholisma problēma Salaspilī (2. lpp.)
- Daugavas muzeja tīra avotus (2. lpp.)
- Nacionālā partizāna stāsts (3. lpp.)

domes ziņas

ĢENERĀLPLĀNU IZSKATĪS RUDENĪ

Salaspils ģenerālplāna publiskās izskatīšanas 2. kārtā notiks ne ātrāk kā rudenī, - paredz pilsētas domes ieceltā ģenerālā plāna vadītāja, pilsētas plānotāja Laima Baltiņa.

Ģenerālplāna vadītāja paskaidroja, ka publiskās izskatīšanas otrā kārtā ir plāna nobeiguma stadija pirms tā apstiprināšanas. Laima Baltiņa pastāstīja, ka pilsētas arhitektūras dienests šobrīd nodarbojas ar lietām, kas saistītas ar parocīgo baznīcas celtniecību un izmaiņām ceļos.

"Vēl ļoti daudz darāmā, jāvāc apkopojami materiāli," - SV teica Laima Baltiņa. Kā zināms, Ministru kabineta pieņemtie teritoriālās plānošanas noteikumu prasas, lai ģenerālplāns tiktu apstiprināts līdz gada beigām.

Jānis VANAGS

Romas katoļu draudzē

Ērģeļu iesvētīšanas dievkalpojums

Ielūdzam Jūs uz Minhenes Romas katoļu *Namen Jesu* draudzes dāvināto ērģeļu iesvētīšanas dievkalpojumu un Rīgas Katoļu baznīcas mūzikas skolas audzēkņu koncertu - pateicības velti- sestdien, 1997. gada 2. augustā, plkst. 17:00, Salaspils Dievmātes Rožukroņa Karalienes Romas katoļu baznīcā.

Pirmdien, 4. augustā:

11:00, Salaspils katoļu baznīcas telpās notiks katoļu baznīcas mūzikas attīstības jautājumiem Latvijā veltīta konference;

17:00, Pateicības dievkalpojums ar Rīgas Sv. Alberta baznīcas jauniešu kora piedalīšanos un Tālivalža Dekšņa ērģelkoncerts. □

Baznīcas mūzikas skola un Salaspils katoļu draudze

siltumapgāde

GĀZESVADU PABEIGS SEPTEMBRĪ

Jaunceļamo gāzes vadu, kas savienos *Silavas* gāzes padeves punktu GRP 103 un pilsētas katlu māju, (GPR - 7) paredzēts pabeigt septembrī, - pastāstīja Salaspils pilsētas domes izpilddirektors Viktors Lapeko.

Kā paskaidroja V. Lapeko, gāzesvada izbūve sāka, lai "uzlabotu patērētāju un katlu mājas gāzes apgādi un apgādes drošību". Esošais gāzesvads nespēj nodrošināt katlumāju ar nepieciešamo gāzes padevi. Abu katlu darbināšanai jāpatērē 5040 m³ dabasgāzes stundā, taču esošais gāzesvads spēj apgādāt tikai ar 3000 m³ gāzes stundā, kas nozīmē, ka ar to var darbināt tikai vienu apkures katlu.

Pēdējā apkures sezonā viens katls tika apkurināts ar gāzi, bet otrs - ar šķidro kurināmo. Gāzes izmaksas ir Ls 69 par 1.000 m³, bet šķidrā kurināmā - divas reizes lielākas.

Lai nodrošinātu zemākas siltu-

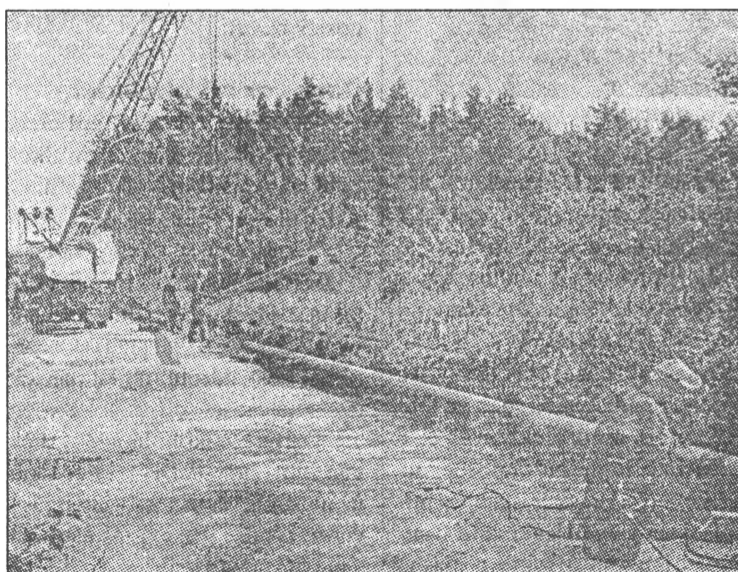

FOTO: JĀNIS VANAGS

Jauno gāzes vadu būvē firma *TERMO*.

ma izmaksas, pilsētas dome februārī *als Rūpniecprojekts AS* pasūtīja gāzesvada projektu. Maijā notika konkurss, kurā piedalījās 3 firmas - *Vīne, Rumba* un *Termo*.

Lētāko variantu piedāvāja kat-

lumājas būvētāji no firmas *Termo*. Viņu piedāvātās celtniecības izmaksas ir Ls 129.950. "Mēs viņiem ļoti ticam, viņu darbam ir laba kvalitāte un pasūtījumus viņi izpilda laikā." - tāds bija domes iz-

Liliju izstāde - arī Salaspilī

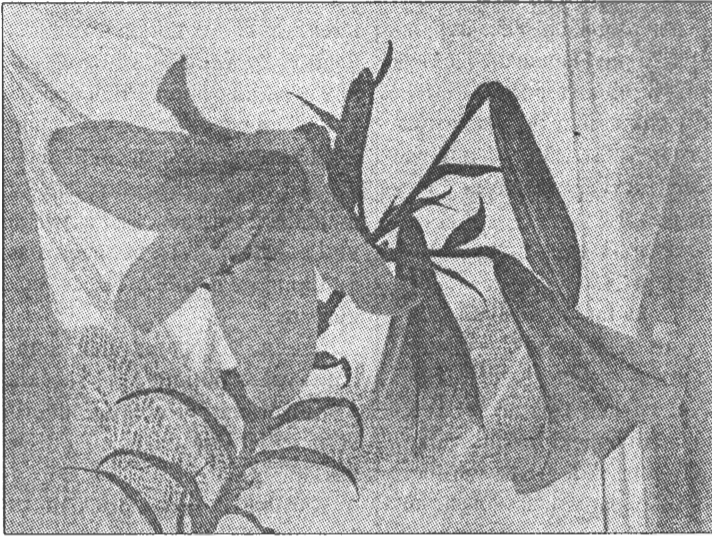

FOTO: INGA REĀ

No 25. līdz 27. jūlijam Nacionālajā Botāniskajā dārzā bija apskatāma asociācijas "*Lilium Balticum*" ģadskārtējā liliju izstāde. 28 Latvijas liliju audzētāji un selekcionāri apskatei piedāvāja 150 šķirņu šo gan izskata, gan smaržas ziņā karalisko ziedu. Īpašie lilijmiņi šeit varēja arī iegādāties un pasūtīt liliju sīpolus.

Salaspilī rīkotā izstāde šogad pavisam bija ceturta un noslēdzotā. Pirms tam *Lilium Balticum* savu veikumu rādīja Rīgā, Dundagā un Liepājā. Bet liliju izstāžu vēsture ir aizsākusies 1988. gadā, kad torciz vēl triju republiku - Lietuvas, Latvijas un Igaunijas - liliju selekcionāri un audzētāji sarīkoja pirmo liliju izstādi Rīgā, Dzelzceļnieku kultūras namā. Nākamajos gados sekoja izstādes Tallinā, Rīgā un Viļņā, bet no 1992. gada - tikai Rīgā. Kā pastāstīja *Lilium Balticum* valdes priekšsēdētāja vietnieks Imants Klints, asociācijā

ir aptuveni 100 biedru, no kuriem 80 ir no Latvijas.

Viņš minēja arī faktu, ka 1995. gadā Londonā iznākušajā starptautiskajā liliju šķirņu sarakstā, 300 nosaukumu pieder Latvijas selekcionāriem. Tādai mazai valstij kā Latvija, tas ir ļoti daudz! Protams, agrāk, *padomijas laikos*, puķu, arī liliju audzētājiem un selekcionāriem, bija vieglāk. Cik tagad nemaksā indes, minerālmēsli! Tāpēc arī daudzu šķirņu sīpoli tik dārgi -3 līdz 4 latu gabalā. Taču, šķiet, ka nu jau ir pavidējies arī kāds cerības stariņš rietumu

virzienā, jo par mums ir ieinteresējušās Ziemeļvalstis. Šķiet, ar ko gan varam "pārtrumpot" holandiešus, kuri, neapšaubāmi pasaulē ir līderi šajā jomā? Izrādās, ne vienmēr ir vajadzīgs piedāvājums tūkstošos sīpolu, kuri var augt vienīgi siltumnīcās. Ziemeļvalstis interesē sīpoli mazās partijās un tādi, kuri piemēroti augšanai dārzā. Pagājušogad Latvijā viesojās Norvēģijas Karaliskā liliju kluba prezidente, interesi ir izrādījuši dāņi, zviedri un vācieši. Lai gan ne vienmēr ārzemnieku interese ir tik nevainīga. Ir gadījies, ka kāds nočiepj ideju un uzdod to par savējo. Bet, kā stāsta Imants Klints, ir jāpaiet 3 gadiem, līdz selekcionārs dabū redzēt pirmo ziediņu, vēl diviem, lai šķirne nostiprinātos. "Ja no diviem tūkstošiem iesētu sēkļu dabū divas la-bas, tad selekcionārs ir laimīgs." - atzīst Imants Klints.

Starp citu, arī Salaspilī mīt vairāki aktīvi *Lilium Balticum* biedri - Andris Krūmiņš, Aina Zubova (šīs asociācijas valdes priekšsēdētāja) un Lilija Kajone, kā arī vairāki citi. Sevišķi panākumi ir Andrim Krūmiņam, kuram nule Šveicē ir izdota grāmata par *Tango* grupas hibrīdiem.

Tiem, kuri neredzēja šo izstādi, ir palikusi iespēja sasmaržoties lilijas Botāniskā dārza kolekcijā, kura kādu īsu brīdi vēl ziedēs. □

Inga REĀ

Kultūras ziņa

Lielā SUDMALIŅU sadancošana

No 5. līdz 10. augustam Latvijā notiek 3. Starptautiskais tautas deju festivāls "Sudmalīņas".

7. augustā *Sudmalīņu* viesi ciemosies arī Salaspilī. Koncertos piedalīsies tautas deju grupas no Itālijas, Zviedrijas, Ungārijas, kā arī tautas deju grupas *Māra, Ūsa, Ūsiņš* un *Austriņš*.

Plkst. 17:00 notiks atsevišķu grupu iepazīšanās koncerti šādās vietās: ZA ciematā pie namu pārvaldes, Silavā - pie b/d *Atvasīte*, pie k/n *Enerģētiki* un pie *Salvijas* siltumnīcu kompleksa. 19:00 notiks Lielais draudzības koncerts pie kultūras nama *Rīgava*, kurā piedalīsies visas deju grupas. Ja līs lietus, tad koncerts notiks k/n *Rīgava*. Ieejas maksa Ls0,50 pieaugušajiem, Ls 0,20 - bērniem. □

Brigita ČIKSTE

pilddirektora vērtējums.

Gāzesvada celtniecības darbi sākti 3. jūlijā, un tos ir paredzēts pabeigt pusotra mēneša laikā. Pirms vada izbūves notika 3520 metrus gara vecās siltumtrases posma demontāža, jo gāzes vads tiek būvēts uz tās balstiem, un tā, pēc *Rūpniecprojekta* vērtējuma, vismaz par 30% samazinās celtniecības izmaksas.

Demontētā siltumtrase tiek glabāta domes autotransporta bāzē un to iecerēts vēlāk pārdot.

Iespējamie šī trases posma pircēji ir vācu firma *Optitech GmbH*, kas arī nodarbojas ar katlumāju iekārtu uzstādīšanu. Ar domes lēmumu noteikts, ka darījuma summa ir Ls 80 par tonnu cauruļu. Firmai būs jāmaksā arī par demontāžas darbiem.

Šobrīd celtniecības darbi vienlaicīgi notiek divās vietās. Gāzesvads tiek izbūvēts gan no *Silavas* puses, gan no katlumājas.

"Nekādas problēmas ar gāzi vairs nebūs, par to ir tikai laikā jāmaksā," - sacīja V. Lapeko. □

Jānis VANAGS

AR ALKOHOLIĶIEM - TĀPAT KĀ LĪDZ ŠIM

Apreibinošo vielu lietošana Salaspilī pēdējā laikā ir palielinājusies, - uzskata lielākā daļa SV aptaujāto speciālistu. Neskatoties uz to, nekādas nav paredzētas, lai alkoholiķus un citu apreibinošo vielu lietotājus ārstētu no alkoholisma un toksikomānijas, bet apkārtējos pasargātu no šo cilvēku agresīvas izturēšanās.

Alkoholiķu kļūst vairāk

Ātrās palīdzības vadītāja Tatjana Ivanova uzskata, ka apreibinošu vielu lietotāju skaits Salaspilī pieaug ļoti strauji.

Pašvaldības policijas statistika liecina par kaut ko līdzīgu; no šā gada sešos mēnešos aizturētajiem 567 cilvēkiem 412 aizturēja pēc APK 171. panta (alkohola lietošana sabiedriskās vietās). Policijas redzeslokā ir arī apmēram 20 jauniešus, kuri regulāri apreibinās, ostonot limi "Moments" vai benzīnu.

Valsts policijas sniegtā statistika gan ir pieticīgāka. Pēc kārtības policijas priekšnieka Jura Vaivoda datiem, policijas uzskaitē ir 9 alkoholiķi, taču nav neviena narkomāna. Tiesa gan, policijas uzskaitē parādās tikai tās personas, kuras jau ir narkoloģiskajā uzskaitē.

Iecienītākās pulcēšanās vietas

Pašvaldības policijas priekšnieks Dzintars Strožs pastāstīja, ka alkoholiķu iecienītākās pulcēšanās vietas ir bijušās kopmītnes Skolas ielā 7, Raiņa ielā 17, un

Miera ielā 16/7. Taču regulāras patrulēšanas rezultātā šajās vietās izdevies ieviest kaut nedaudz kārtības.

Pavasārī bijusi aktuāla arī toksikomānu problēma. Vecajās barakās, parkā pie Daugavas, jaunieši esot ierīkojuši remontdarbīcītu, taču ar laiku viņus no turienes sākuši izspiest "ostītāji" (tā policisti dēvē tos, kuri apreibinās no limes un benzīna).

"Ja benzīntankā nāk pēc litra vai diviem "95." benzīna - "simts punkti", ka tas ir ostīšanai. No "95." esot lielāks kaifs," - skaidro Dz. Strožs.

Viņš sacīja, ka gandrīz visi vietējie noziedznieki lietojot narkotiskās vielas. Savulaik "zāļites" tirgoņi esot parādījušies pie kultūras nama *Energētiskis*, bet parasti gribētāji pēc tās brauc uz Latgales priekšpilsētu Rīgā.

Viņus "savāc"

Ar dzērāju "savākšanu" nodarbojas pašvaldības policija kopā ar ātrās palīdzības brigādi. Visus uz ielas gulošos cilvēkus apskata ātrā palīdzība un nolemj, kā ar tiem

riķoties tālāk.

Kā paskaidroja ātrās palīdzības vadītāja, ja cilvēks atrodas toksiskās saindēšanās stāvoklī, viņu nogādā Toksikoloģijas centrā, savukārt alkohola reibumā esošie ir pašvaldības policijas ziņā.

Dzintars Strožs paskaidroja, ka dzērāju savākšana nenotiekot, lai pildītu kādu plānu: "Salaspils jaunieši ir ļoti agresīvi - redzot iereibušu vīrieti, kuram ir zudušas kustību koordinācijas, domā, kāpēc gan lai viņam "neiedod pa galvu" un nepaņem to, kas viņam ir?! Dzērājus mēs vācam tikai tāpēc, lai viņi izgulētos un aiznestu mājās kaut daļu naudas. Parasti, ja viņi paliek uz ielas, tad pamostas ne tikai bez naudas, bet arī bez korpem."

Iereibušās personas tiek nogādātas valsts policijā. Tur sastāda administratīvo protokolu, un cilvēku ievieto Islaicīgās aizturēšanas kamerās.

Kārtības policijas priekšnieks Juris Vaivods pastāstīja, ka valsts policijā ir 4 aizturēšanas kameras, kurās vienlaicīgi var izvietot 9 cilvēkus. Aizturēšanas laiks ir 12 stundas, vajadzības gadījumā to var pagarināt vēl uz trijām stundām - personības noskaidrošanai. Kamēr nav nekādu ērtību, vienīgi iespēja apmeklēt tualeti. Policijā nogādātajiem dzērā-

jiem atbilstoši APK 171. pantā paredzētajai kārtībai ir jāmaksā Ls 25, bet pie atkārtotas aizturēšanas - līdz Ls 50. J. Vaivods gan pastāstīja, ka pagaidām šo naudu vēl nav izdevies iekasēt, jo aizturētajiem parasti naudas neesot.

No muzikanta līdz alkoholiķim

Abi SV aptaujātie alkoholiķi, kuri Sociālās aprūpes mājā ārstējas no alkohola izraisītajām sekām, sevi par tādiem neuzskata.

"Šie ir tiktāl nodzērušies, ka viņus ir jāuztur nodokļu maksātājiem. Šos cilvēkus ārstē nevis no alkoholisma, bet tā izraisītam komplikācijām," - skaidroja V. Vasarietis.

Viens no pašreizējiem Sociālās aprūpes mājās pacientiem, Jānis, par alkoholiķi kļuvis savu muzikanta gaitu dēļ - spēlējot kāzās un dažādās viesībās, kurās viesi parasti uzskata par pienākumu sadzert ar muzikantiem. No alkoholisma viņš vienu reizi jau ārstējies, taču, kā redzams, nesekmīgi.

V. Vasarietis stāstīja, ka laikā, kad viņš strādājis ātrajā palīdzībā, Jānis to saucis vai il pārdienas. Te viņam sāpējusi sirds, te atkal kāda cita kaite. "Pie viņa gan vajadzētu aizbraukt brigādei ar žagariem," - sacīja V. Vasarietis.

Pēc pārmērīgas alkohola lietošanas Jānis tagad ārstējas no toksiskās neiropatoloģijas. Tomēr jau divas nedēļas pēc ievietošanas Sociālās aprūpes mājā viņš šoferim lūdzis aizdot 50 santīmus, par ko nopirkt alkoholu.

V. Vasarietis ir nelokāms un ir gatavs pie pirmās alkohola lietošanas reizes Jāni no Sociālās aprūpes mājās izrakstīt. Aprūpes mājās apmeklējuma dienā pie Jāņa bija ieradies "pudeles brālis", taču personāla "modrā acs" to laicīgi pamānījis un "darījumu" izjaukusi.

Visvaldis Vasarietis domā, ka te daudz varētu palīdzēt arī tas, ja ap māju būtu sēta. Galvenais ārsts ir apņēmīgs, ka sētas uzstādīšana izmaksātu Ls 2.000, un viņš ir pārliecināts, ka drīzumā to arī izdosies izdarīt.

Darbs ar alkoholiķiem

Teorētiski ar valsts policijas uzskaitē esošajiem deviņiem alkoholiķiem vajadzētu veikt profilaktisko darbu, taču, kā pastāstīja J. Vaivods, reāli tas tā visnenotiek.

Iecirkņa inspektoram reizi ceturksnī jāveic alkoholiķa apskate viņa dzīvesvietā, jāaptaujā kaimiņi, lai noskaidrotu, no kā pārtiek uzskaitē esošais cilvēks.

"Darbs ar alkoholiķiem ir diez gan zemā līmenī. Bet tas nav tikai uz mūsu sirdsapziņas," - atzina Juris Vaivods. Pie vainas esot arī "augstākstāvošie."

Sociālās aprūpes mājās galvenais ārsts Visvaldis Vasarietis uzskata, ka alkoholiķu piespiedu ārstēšana ir zemē nosviesta nauda. Viņš uzskata, ka pirmais solis ceļā uz atveseļošanu ir apziņa, ka esi alkoholiķis. Nekāda piespiešana te nelīdz. "To es apgalvoju kā cil-

vēks ar 50 gadu dzīves pieredzi, kuram arī bijušas problēmas ar alkoholu," - teica V. Vasarietis.

Atskurbtuvei - "jā", līdzekļiem - "nē"?

Turpat vai visi SV aptaujātie cilvēki piekrita, ka Salaspilī nepieciešams izveidot atskurbtuvi, taču nevienam nebija skaidrs, kādai tai jābūt un kā atrisināt tās finansējuma problēmu.

Dzintars Strožs uzskata, ka atrisinājums varētu būt ārsts policijā, kurš nodarbotos tikai ar aizturētajiem dzērājiem: "Pagaidām ir tā, ka tad, ja cilvēkam islaicīgās aizturēšanas kamerās kļūst slikti, jāsauc ātrā palīdzība. Taču bieži gadās, ka ātrās palīdzības brigāde atrodas Rīgā, un paiet laiks, kamēr tā ierodas."

Pašvaldības policijas priekšnieks domā, ka atskurbtuvei nebūtu lielas jēgas, jo policisti dienā vidēji aiztur tikai 2-4 iereibušās personas. V. Vasarietis, apsverot šo iespēju, paredz, ka tad policijai būtu jānodarbojas 4 ārsti.

Sociālās aprūpes un veselības aizsardzības komitejas vadītājs Osvalds Gasjūns SV teica, ka komitejā vēl nav apsvērta iespēja Salaspilī atvērt atskurbtuvi. "Vasarā lai viņi izguljas, kur nokrīt, bet aukstā laikā gan ir ļoti vēlams šos cilvēkus savākt, lai viņi neapsaldējas," - sacīja dakteris Gasjūns.

Iespējama maksas narkoloģiskā palīdzība

Salaspilī nav pieejami narkologa pakalpojumi, tādēļ Sociālās aprūpes mājās galvenais ārsts Visvaldis Vasarietis domā mājā atvērt maksas narkoloģisko pakalpojumu nodaļu. Šie pakalpojumi varētu maksāt tāpat kā Rīgā - Ls 35 dienā. "Domāju, ka tas ir iespējams," - sacīja Vasarietis.

Alkoholiķi - sociāli slimnieki

Tatjana Ivanova uzskata, ka alkohola problēmas ir atkarīgas no tā, vai cilvēks strādā vai nē, un, ja tiku atrisināta bezdarba problēma, tad līdz ar to lielā mērā mazinātos arī alkoholisms.

"Par alkoholiķiem rūpējas valsts. Viņus uztur nodokļu maksātāji, jo kaut kā taču cilvēkiem ir jāpalīdz, lai viņi "nemētājas" uz ielas," - sacīja aprūpes mājās galvenais ārsts Visvaldis Vasarietis.

Jānis VANAGS

sakārtošana

Daugavas muzejā sakopj avotu vietu

Turpmāk Daugavas muzeja apmeklētājiem būs iespēja baudīt ne tikai skaistus dabasskatus, bet arī tīru avota ūdeni.

Pagājušās nedēļas nogalē savu praksi Daugavas muzejā beidza Latvijas Lauksaimniecības universitātes 3. kursa studente Lita LAUCIŅA. Lita ir salaspiliete, kura LLU studē ainavu plānošanu un arhitektūru. Par "lielās" prakses vietu Litai kļuva Daugavas muzejs, konkrēti - avota vietas izpēte, sakopšana un ainavas izveidošana. Lita Lauciņa ir izdomājuši arī telšu pilsētiņas plānu, kā arī pētījusi Doles muižas pils vēsturisko parku. Vaicāta, vai, viņasprāt, ainavu arhitektiem ir perspektīva nākotnē atrast darbu pēc studiju beigšanas, Lita atbild: "Domāju, ka šur tur līdzekļi ir, un tie, kam līdzekļi pieder, grib, lai viņu apkārtne būtu skaisti un profesionāli iekārtota."

Daugavas muzejam nesen piešķirtajā zemē aiz parka, kur vēl pagājušogad viss bija brikšņiem aizaudzis, muzeja darbinieki pusotra gada laikā ir izcirtuši "zaļo kultūrlāni", attīrījuši 6-7 avotņus un vecajā plostu piestātnes vietā pēc Litās plāna izveidojuši vietu, kur ērti piekļūt pie Daugavas. Nu ceļā uz to var atveldzēties ar tīru avota ūdeni... "Situācijā, kad neko nevar nopirkt, dabūt granti un dolomīta akmeņus, kas bija tik nepieciešami, lai šo avota

Pirmie avota ūdeni baudīja muzeja darbinieki. No labās: Lita LAUCIŅA.

vietu varētu iekārtot, ir brīnišķīgi. Var jau daudz ko uz papīra saplānot, bet, ja redzi savu mērķi īstenojamies, ir pavisam cita sajūta, - tāds ir Litās secinājums pēc paveiktā.

Ar šo soli uz ainavas sakoptības pusi sāk realizēties vēl kāda Daugavas muzejā izlolota ideja. Un, proti, - telšu un atpūtas pilsētiņa, kur ik vienam, kurš to vēlēties, būs iespēja atpūsties zaļumos tepat, nemeklējot "dziļos laukus". Tagad jau īsti nevar zināt, vai kāds dusmīgs saimnieks tevi ar visām *parpalām* neaizdzīs no sava privātāpašuma - plavas, kurā tu tikai nupat būsi uzcēlis telti. Nemaz nerunājot par to, ka tu viņa privātajā dīķī varētu pamakšķerēt vai izpeldēties. Kur nu vēl uzspē-

lēt bumbu, iekurt ugunsroku, novietot ērti automašīnu, vai pasauļoties un vienkārši atpūsties! Taču tieši visus šos atpūtas veidus drīzumā grasās piedāvāt Daugavas muzejs, kurš iepirks 20 divvietīgās teltis, lai vēlāk tās varētu iznomāt gan skolām, gan individuālajiem atpūtniekiem. Telšu pilsētiņā laika gaitā paredzēts ierīkot arī ugunsroku vietas, futbola un volejbola laukumus. Daugavas muzeja direktore Daina Lasmane teica, ka teltis un ugunsroku vietas varētu ierīkot jau augustā: "Uz skolotāju konferenču laiku jau gribam sākt reklamēt. Cenrādis jau izstrādāts."

□

Inga REĶA

Licencēta firma JUS&CE

perk un pārdod privatizācijas sertifikātus.

Adrese: Salaspilī, Skolas ielā 5 (telegrāfa telpās).
Tālr. 47476.

NACIONĀLĀS PRETOŠANĀS KUSTĪBAS DALĪBNIEKA STĀSTS

Gribētu pastāstīt dažas epizodes no savas dzīves - no piedzīvotā pretošanās kustībā. Cik zinu, Salaspils apkārtnē es esmu viens no nedaudzajiem, kas tajās piedalījies; tā varbūt ko atsauks viena otra atmiņā, bet jaunā paaudze uzziņās par seno dienu notikumiem.

Pats esmu no Latgales puses, tur arī risinājās visi notikumi. Dzīvē iznāca tā, ka gandrīz pret paša gribu vajadzēja atstāt mīlo dzimto pusi un pāriet dzīvot citur.

Karš arī man nepagāja garām. Iegūt izglītību neļāva, iesauca armijā. Dienēju vācu karaflotē pie lielgabaliem. 1945. gada 8. maijā Liepājas karaostā balto palagu nepacēlām, bet, pielādējuši lielgabalus ar tā saukto "beidzamo" patronu un pārģērbušies privātā, devāmies uz dzimto pusi. Kuldīgā uz Ventas kritu gūstā. Nokļuva filtrācijas nometnē. Pēc vairāk nekā gada no turienes izdevās izsprukt. Atgriezās Latvijā. Ar "ku-

... Tumša 1947. gada bezzvaigžņu nakts kādā veļaiņģā rījā. Uz krāsns stūra deg svēlita vaska sveca. Tās gaismā redzams kāds pelēkā pašauts vadmalas svārkā ģērbies plecīgs vīrs ar segvārdu "Zemitāns". Uz krūtīm tam jaunākā izlaiduma automāts, ar rokām vīrs krampjaini satvēris sarkanbaltsarkanā karoga kātu. Viens pēc otra viņa priekšā svētajam zvērstam metas uz ceļa jaunekļi, kas, skūpstot karogu, zvēr: "Dieva un sarkanbaltsarkanā karoga priekšā apsolos cīnīties par Latvijas brīvību ar ienīstiem okupantiem. Nežēlot spēkus un, ja būs vajadzība, atdot par Latviju savu dzīvību. Nāvi okupantiem! Dievs, svētī Latviju!"

Šos jaunekļus neviens nebija spiedis tādu solījumu dot. Tas viss nāca no brīvas gribas.

Tā "Latgales Vanagi" uzsāka savu darbību, gatavojās cīņai; izplatīja skrejlapas, aicināja uz sabotāžu, vāca ieročus, daži speciāli

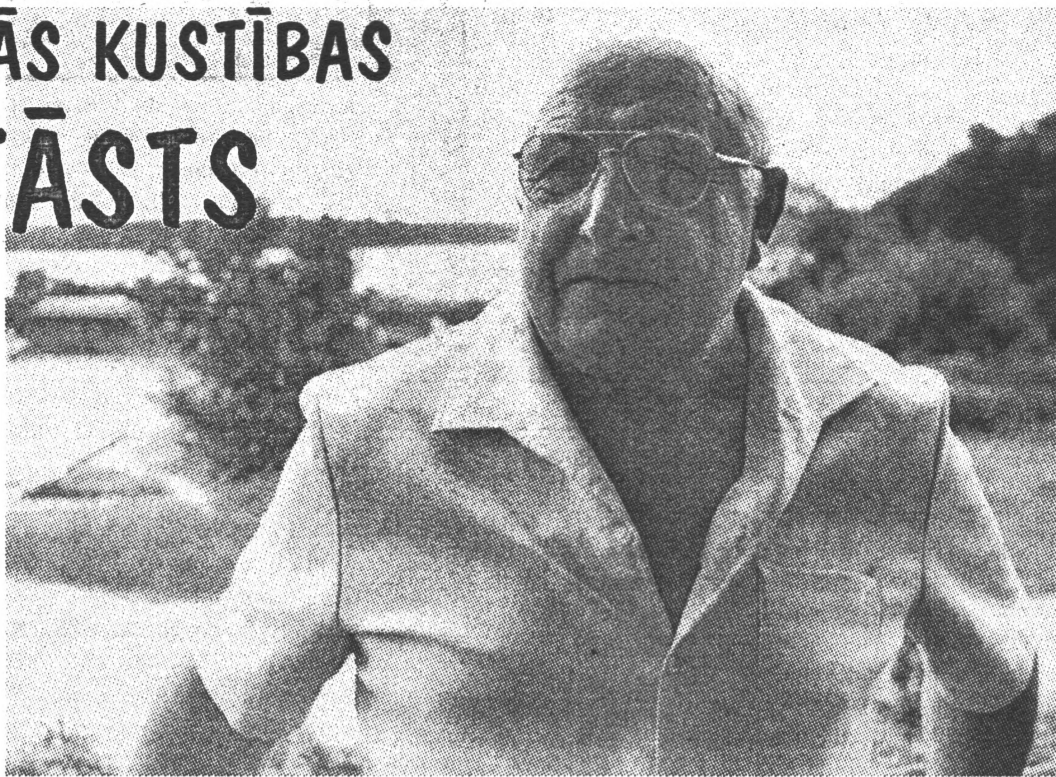

foto: Jānis VANAGS

Jānis GLEIZDS.

ni, kur vienā ceļmalas rījā sapulcējās ap 11 jauniešu ar ieročiem. Izveidojām pozīciju. Nostādījām divus ložmetējus MG-42 un DP, izsūtījām izlūkus. Tā izgaidījāmies līdz tumsai. No Rancānu ciema nevienu neizveda.

1949. gada aprīlī sākās aresti. Daļai izdevās no aresta izbēgt. Viens apcietinātais ar dūri apdullināja čekistu un izbēga. Izmukušie devās pie saviem sabiedrotājiem un vadītājiem - Latgales nacionālajiem partizāniem.

Nacionālo partizānu rindās bija ļoti stingra, var teikt, armijas disciplīna. Nekāda pašdarbība, dzeršanas nenotika, kā to attēloja dažādi padomju skribenti. Ja pret kādu varasvīru vai kangaru tika veikta akcija, tikai vienīgi pēc ļoti daudzū iedzīvotāju lūguma. Bet ar to vien nepietika, - minētā persona tika divas reizes brīdināta no tā, ar ko var beigties terors pret iedzīvotājiem. Ja arī tas nelīdzēja, tad sanāca partizānu kara tiesa, kura rūpīgi izskatīja lietu un tikai tad, ja spriedumu pieņēma ar balsu vairākumu, izpildīja nāvessodu. Viss tiesas process, kā arī soda izpildīšana, tika pierakstīts, šifrēts un noglabāts arhīvā - zemē ieraktā alumīnija pīna kannā.

Tai pusē mēs varējām pārvietoties pilnīgi brīvi pat dienas laikā. Neviens mūs "neredzēja". Bet ik vienā mājā mums ziņoja par katru čekas soli. Bija pat sakari ar vienu istrebiķeļu, kurš mūs apgādāja ar municiju.

Ciņā ar pārspēku partizānu spēki izsīka. Vieni ciņā ar čekistiem krita, citi ievainoti nepadevās un izdzēsa paši savas dzīvības. Vēl citus nodevīga roka ar saindētu uzturu iemidzināja, bet dažus čekā nošāva....

Man pašam un vēl četriem vīriem kādā tumšā novembra naktī iznāca sadurties ar čekistiem. Tie mūs uz viena Aiviekstes pietekas (Ičas) tilta sagaidīja, jo kāds mūs bija nodevis... Piepeši gaisā uzviļās desmitiem raķešu un visapkārt sprāga granātas. Šāvām pretī, bet neko vairs nevarēja glābt. Granātu sprādziena vilnis un ložu krusa mani notrieca zemē. Sāka rēģoties zvaigznes, tad viss aplusa... Vēlāk, kad atžirgu, ārsts teica, ka man esot trāpījušas septiņas lodes un

daudzas granātu šķembas. Pēc ilga laika uzziņāju, ka toreiz krita divi no mūsu pieciem vīriem. Viens ielēca upes ledainajā ūdenī un izpeldēja pa tilta apakšu zem čekistu ķēdes, viens viegli ievainots izbēga, bet mani ievainotu un apdullinātu saņēma gūstā.

Tālāk vairs nav, ko stāstīt. Viss gāja kā pēc zināma šablona. Maskavas sevišķā tiesa - troika - piespieda 25 gadus stingrā režīma nometnē. Vārda un uzvārda vietā piešķīra numuru 5-III-966. Ar šo numuru tika aprakstīti visi apģērba gabali. Gada laikā vienu, labākā gadījumā divas īsas vēstules, kurāmbija jāiziet cauri cenzūrai, varēja uzrakstīt tuviniekiem.

Varu pieminēt vēl tikai to, ka pēc smagā ievainojuma netiku īsti ārstēts, tikai apārstēts. Mani izsūtīja uz Sibīriju. Pa ceļam pārvietojos uz krukāiem, ievainojumi iekaisa. Galapunktā kājā jau bija iemetusies gangrēna, tāpēc sadragātā kāja bija jāamputē.

Nacionālo partizānu cīņa ar milzīgu čekas pārspēku bija smaga. Jau toreiz uz kādu lielāku lielvalstu konfliktu daudz necerējām. Vairāk gan pārrunājām, ka Staļins jau nebūs mūžīgs un pēc viņa var kaut kas mainīties uz labo pusi. Varbūt, tas bija jaunības neprāts vai dziļa tēvzemes mīlestība, bet mēs par savu dzīvību nekad nebaidījāmies. Bijām pat pādroši. Tas čekistos un vietējos varasvīros viesa nedrošību. Baidīdamies no partizānu atmaksas, viņi bija spiesti atturēties no dažas prettau-

tiskas darbības.

Toreiz brīva Latvija bija mūsu sapnis, mūsu ilgas. Par to nežēlojam savas jaunās dzīvības, savu brīvību. To gan nekad nevarējām iedomāties, ka kādreiz tas viss varētu palikt nenovērtēts. Šodien visās iestādēs mūs uzņem ar tādu kā smūnu...

Mēs sevi uzskatījām par Latvijas kareivjiem, cīnījāmies smagos, pat bezcerīgos apstākļos. Kārtīgās valstīs tādos cīnītājus atzīst un atbalsta. Ciņās sakropļotiem ir kara invalīda statuss. Bet tāds kā es nu tieku pielīdzināts sakropļotam 2. grupas invalīdam, dzērājam...

Neko lielu jau neprasu. Zobu protezēšanā un dzīvokļa apstākļu uzlabošanā valsts vai arī pašvaldība gan varbūt varētu palīdzēt.

Visā Latvijā to cilvēku, kuri nepakļāvās okupantiem, bet ar ieročiem rokās dzimtajos mežos paturēja domu par brīvo Latviju, palicis ļoti maz. Lielākā daļa no viņiem krita ciņā ar okupantiem. Arī tie, kuri savainoti vai iemidzināti nokļuva čekas nagos, no soda nometnēm atgriezās tikai nedaudzi. Arī viņi lielākoties ir jau aizgājuši...

Varbūt pēc gadiem kāds rakstīs vai stāstīs, ka arī Latvijā bija tādi cilvēki, kuri nepakļāvās, bet sacēlās pret okupācijas varu, tikai brīvās Latvijas valstsvīri tos nevisai atzina? □

Jānis GLEIZDS, Saulkalnē

VALEŽI NAUTRĒNU VIDUSSKOLAS AUDZĒKŅI
PRETOŠANĀS KUSTĪBAS DALĪBNIEKI

kuļu" palīdzību nokārtoju dokumentus. Turpat pie mājām, Nautrēnos, atvēra vidusskolu, un es nolēmu to pabeigt.

Tajā laikā mūsu pagastā trakoja padomju okupācijas varasvīri. Ar dažādām nebeidzamām nodevām, meža darbu klaušām, arestiem un citādi terorizēja vietējos iedzīvotājus.

Šajā laikā tautā modās pretestība. Bija cilvēki, kas, labi apzinoties risku, metās ciņā pret acimredzamo pārspēku, lai aizstāvētos pret teroru un iznīcību. Mūsu apkārtnē jau no kara laikiem darbojās nacionālie partizāni, kuri vai katrā mājā tika uzņemti kā dārgi ciemiņi, jo cilvēkiem bija vajadzīgs morāls atbalsts.

Un tā, pēc nacionālo partizānu ierosmes, mūsu skolā un tās apkārtnē radās pret okupantiem vērsta slepena, bruņota jauniešu nacionāli patriotiska pretpadomju organizācija Latgales Vanagi.

Lai gūtu mazu priekšstatu par tās darbību, attēlošu vienu epizodi.

stājās komjaunatnē. Visi apzināja un pulcināja ap sevi uzticamus cilvēkus. Ja gadījumā rastos nepieciešamība, (toreiz visi runāja par konfliktu starp PSRS un ASV), tad dažu stundu laikā mēs varētu atbruņot visus istrebiķeļus, aktīvistus un čekistus mūsu apkārtnē. Tika sagādātas atslēgas, lai varētu izjaukt dzelzceļa sliedes, pārtraukt telefona sakarus - likvidēt ienīsto padomju - komunistu varu.

Tā gatavojoties paiet divi gadi. Bet čeka arī neguļ. Pēc dažām mūsu akcijām, piemēram, kad pašos Oktobra svētkos, no Nautrēnu vidusskolas militārā kabineta pazūd automāti un šautenes, čeka sāk interesēties par Nautrēnu skolas jauniešiem. Tiek sameklēts aģents, kurš ar laiku iekļūst mūsu rindās.

